

BARTHA RÉKA

Mennyi időnk van?

ESSZÉ Ha van pozitív hozadéka minden idők legmediatizáltabb vírusának, az egyértelműen az, hogy valós ki- és rálátást hozott nekünk az elmúlt hónapokban arra: melyik az az időhorizont, amellyel némiképp rendelkezhetünk, és hogy mennyi ellenőrzésünk van életünk fontos eseményei fölött. Nem túlságosan hízelgő ránk nézvést az ezt illető válaszszor. És ennek egyik oka az, hogy eddig – a békeidőkben – is ez volt a tényállás, azonban mi ezt elmulasztottuk észrevenni.

Nem is kell ezen túlságosan csodálkozni, hiszen a 21. századi ember világában gyakorlatilag minden arra épül (még a lakberendezéses tévéreklámok is), hogy ő milyenképpen ura az életének, a világában történőknek, hogy Ő, Ő és csakis Ő dönt arról, hogy mi és miből mennyi kell. Nos, az így felépített illúzió egyértelműen azt a benyomást kelti, hogy a tizenegyes Iphone-tól kezdődően a gyermeke tanulmányi előmenetelén át egészen a lakókörnyezetig abszolút minden gombnyomásra működik, ellenőrizhető, kénye-kedve szerez le-, fel- és kicserélhető alkalmasint.

És akkor megérkezett XIX-ik Covidus Maximus és megmutatta: ez koránt sincs így. Sőt: a múlt az tegnap van, a jövő holnap lesz, és az egyetlen bizonyosság az, hogy megértük a tegnapot. A mai nap pedig nagyon hosszú idő: minden belefér és annak ellentéte is. Nyilvánvaló, hogy e felismerés nyomán az emberek lelkébe és agyába befészkelődött a félelem. Mert a fennebb felvázolt magaslatookról nagyot lehet zuhanni alá, abba a valóságba, amely öröktől fogva ott ült a sarokban és várta, hogy vegyék már észre őt. A kényszer úgy hozta, hogy most ott áll rivaldafényben, napi életszínpadunk közepén, és ez gyakorlatilag mindent megváltoztatott.

Ha ennek csupán egy egyszerű példájára tekintünk: augusztus derekán még nem tudni, hogy egy hónap múlva hogyan, milyen körülmények között kezdődik az iskola,

BARTHA RÉKA (1978, Brassó) szabadúszó újságíró, színikritikus és kommunikációs tanácsadó. A BBTE-n diplomázott színháztudományból. Kulturális újságíróként dolgozott a Brassói Lapoknál és az Új Magyar Szónál, majd politikai kommunikációs tanácsadó, rövid ideig a Marosvásárhelyi Nemzeti Színház marketingkommunikációsa volt, három évig a Maszol munkatársa. Színikritikát közöl a Helikonban.

óvoda, hogy fel kell-e forgatnunk fenekestül az életünket azért, hogy a járványhelyzethez, a hatóságokhoz és a kettejük keresztmetszetében létrejövő rendelkezésekhez alkalmazkodni tudjunk. Magyarán: nem a hatéves gyermek majdani egyetemét kell kiválasztanunk, hanem a főnökünkénél kell alaposan előkészítenünk a terepet arra az eshetőségre, ha lakásunk konyhájának fele ismét home school gyanánt, a másik fele home office-ként működik majd szeptembertől. Ez barátok közt sem azt jelenti, hogy

maradéktalanul uralunk mindent, ami fontos az életünkben.

Szerényebb megfigyeléseim szerint a mindennapi élet legújabb valóságától jelenleg a politikum van leginkább elszakadva, mert úgy véli, hogy félvnyi otthonmarasztalás és a zsúfolt helyekkel való ijesztgetés után, az emberek tömött sorokban állnak majd a szavazóhelyiségek bejáratánál (persze, fegyelmezetten, maszkban és betartva a kétméternyi fizikai távolságot) pecsételgetni a „jövőjükre”. Nos, kezdhetnénk azzal is a történetet, hogy igen jelentős számban vannak azok, akik pénzhiány vagy a fertőzéstől való félelem miatt még a nyári vakációjukat is jövőre halasztották, a gazdasági mutatók és a vásárlóerő éppenséggel nem meszeli a magasságos egeket és szárnyal háborítatlanul ahhoz, hogy ez bármilyen közéleti állásfoglalásra sarkallná a hazai polgárok széles tömegeit. Ennek pedig eléggé komoly sejtéseket megalapozó hozadékaik vannak...

Nos, ez a helyzet jelenleg. Azonban még így sem elkeserítő. Mert másfelől azt tapasztalhatjuk, hogy a nehéz körülmények olyan területek felé irányították a figyelmünket, amelyekre lehet, hogy soha nem merészkedünk, ha nem az a helyzet, ami. Pontosabban: a szűkös kereteink és mozgásterünk kreatívabbá, rugalmasabbá tett bennünket. Ha szeretjük ezt látni, szemügyre venni, ha nem. Mert igen, a bizonytalanságnak van egy olyan következménye is, hogy megkeressük azokat a „pici” dolgokat, amiket még ellenőrizhetünk. És így eljutunk önmagunkhoz és a világlátásunkhoz. Mivel nem élhetünk szerteáradóan kifelé, befelé lett intenzívebb az élet. És hát – előbb-utóbb – be kell látnunk azt is, hogy rengeteg „elengednivalónk” gyűlt fel az évtizedek során, azonban mivel jó kifogásként mindig ott volt az állandó rohanás, megengedhettük magunknak azt, hogy mindezeket jegeljük. Most már „rohanni” csak maszkban lehet, így naponta többször kerülünk szoros viszonyba önmagunkkal és azzal a felismeréssel, hogy tulajdonképpen mi vagyunk önmagunk számára a legközelebbiek. Bármennyire furán hangzik is, ez a tényállás teljesen más következtetéseket csikar ki belőlünk, mint amilyenekhez az eddigiekben hozzászoktunk.

Ilyen feltételek között az energiatakarékosság elvének alkalmazása is sokkal természetesebb. Mert miért pazarol-

nánk az erőfeszítésünket olyasmikre, amiket amúgy sem kontrollálunk? Túl expanzívnak lenni és idegesen lihegni olyasmi fölött, aminek a gyepelője semmiképp sem a mi kezünkben van, hatalmas luxus manapság, hiszen gyakorlatilag a „máról holnapra élés” maga is azon áll, hogy energiatakarékainkat honnan és milyen mértékben tudjuk újratölteni. Nagy „fényűzést” jelent ma szomorúnak lenni, tragikus történetekkel foglalkozni (olyanokkal, amelyek nem érintenek közvetlenül), vagy túl hosszú ideig rágódni egy-egy kudarcon. Persze mindez azt is jelenti, hogy a belsők embereivé válunk, és hogy ott, legbelül állandó a készenléti állapot, ezt különösebben nem kell elrendelnie senkinek kívülről...

És hogy ennek igazságtartalmát magam támasszam alá, saját kútfőből, el kell mondanom: azon kaptam magam, hogy az utóbbi időben publicistaként, a társadalmi folyamatok igen figyelmes boncolgatójaként is rengeteget írok a belső folyamatokról. Valahogy ezek érdekesebbek és inkább nyomon követhetők, mint az, ami a kívül történik. Sokkal fontosabbnak mutatkoznak a belső történések, mint a külsők, amelyekhez éppenséggel egyetlen plusz információ is elég, hogy ne legyenek, vagy teljesen másképp legyenek igazak. Akkor meg hogy lehessen hitelesen írni ezekről, ha manapság egy merő fikció vagy teljes kitaláció valóságként hathat, olyannyira sci-fi lett a világunk? Már a műfaji tisztaság és lehatárol-

hatóság sem biztosítható, akkor meg milyen szabályszerűségnek vethetnénk alá a valóságról való beszámolóinkat, elemzéseinket?

Azzal indítottam ezt a gondolatsort, hogy ma már nem vagyunk az idő urai. Illetve hogy sokkal kevésbé lehet az a benyomásunk, hogy az idő fölött bármilyen kontrollunk van. Ez viszont az eddigieknél alázatosabbá tesz, hiszen be kell látnunk azt is, hogy „élet-halál kérdésnek” már nem a kávézóasztal vagy a tárgyalóasztal mellett kör-

vonalazódó torzsalkodás számít, hanem egészen konkrétan a kórházak sürgősségi osztályán, a lélegeztetőgép segítségével megvívott küzdelem. De bármennyire fájdalmas is ez a felismerés, ki kell mondanom: most állunk a legközelebb a mindenkori valósághoz. És ez tejesen átírja, átszerkeszti, kibontja és újrászövi az emberi kapcsolatokat.